

Uredništvo in upraviteljstvo v Ptuju
v gledališkem poslopu.

Štajerc izhaja vsaki drugi petek,
datiran z dne naslednje nedelje.

Dopisi dobrodošli.

Rokopisi se ne vračajo in se morajo
najdalje do ponedeljka pred izdajo do-
tične številke vpslati.

Štajerc.

Posamezna številka velja v Ptuju za
celo leto K 1.— s poštnino K 1.20.
Za inserate uredništvo in upraviteljstvo
ni odgovorno.

Cena oznanil je za:

1 stran K 32.—, $\frac{1}{2}$ strani K 16.—
 $\frac{1}{4}$ strani K 8.—, $\frac{1}{8}$ strani K 4.—
 $\frac{1}{16}$ strani K 2.—, $\frac{1}{32}$ strani K 1.—
Pri večkratnem oznanilu je cena po
sebno znižana.

Štev. 24.

V Ptuju v nedeljo dne 30. novembra 1902.

III. letnik.

Sovraštvo.

Vse na tej zemlji je minljivo. List za listom je padel pred kratkim z drevesa, list, ki se je zibal še pred malo meseci na veji, obdan od toplih solčnih žarkov.

In prišla bode zopet spomlad in zopet bode drevje ozelenelo! Človek je danes vesel, a glej, morda jutri že bode srce, katero je toliko upalo, katero si je toliko želelo, vtihnilo na veke. A zopet pridejo drugi ljudje, zopet novi rod. In tako bode šlo naprej.

A glej, vendar čudno je, čeprav na tej zemlji vse tako hitro mine, vendar se vse p r e g a n j a. Pregarjanje vidimo v celi naravi! Ako človek samo enkrat stopi, uniči nebroj živalij, ki so prišle slučajno pod njegovo nogo.

Pregarjajo se živali, ki žive na suhem in tam doli na dnu vode, katera se razprostira mirno pred teboj, tam doli vlada morda ljuti boj za obstanek.

A hujše preganjanje, hujše s o v r a š t v o, kakor med živalimi, najdemo med pametnimi bitji, med ljudmi.

Sosed preganja soseda, prijatelj prijatelja, brat brata! A vendar imamo vsi dovolj prostora na tem

O mladeniču, ki bi bil rad strah poznal.

Konec.

Na poti sliši, da straši v starem gradu. V ta grad se toraj nameni, in se ponudi za hlapca. Ko ga graščak sprejme, pravi mu mladenič, da za plačo ne zahteva drugega, nego da mu pokažejo strah. — „No, pri nas“, pravi graščak, užil ga bodeš še preveč, ako ostaneš!“

Bil je to star grad, o katerem so vedeli ljudje pripovedovati silno mnogo.

Zvečer, ko gredo vsi iz grada, ostane mladenič sam v njem, da bi videl strah.

Proti polnoči je lačen, gre toraj v kuhinjo, zakuri in pristavi k ognju lonec kaše.

Ko bije ura polnoči, sliši glas: „Oh, padel bodem!“ — Mladenič pogleda kvišku in ko ne zapazi ničesar, pravi: „No, le padi, samo glej, da ne v moj lonec!“ Toliko da izgovori, že pade velika

svetu, a vendar skrbi za nas vse eno in isto bitje, katero nas je ustvarilo, naš nebeški oče — Bog.

Zares sovraštvo vlada med nami ljudmi, brezmiselno sovraštvo, sovraštvo, ki je največkrat brez vsakega vzroka.

Sovražijo se posamezniki, sovražijo pa se tudi cele skupine, sovražijo se narodi. Brezmiselnost tega sovraštva, katero dandanes posebno med nami vlada, vam hočemo pojasniti.

Ta je Nmec, drugi Slovenec! Že te dve besede same pomenijo žalibog dandanes velikansko sovraštvo. Zakaj le neki? Ti ne moreš nič zato, da te je rodila slovenska mati in Nmec ne more zato, da je rojen Nmec. „Tako so peli angeljev glasovi, da cnega očeta smo sinovi.“ In res je! Vsi ljudje na zemlji smo si bratje in sestre, vsi narodi, vsi jeziki so dani od Boga! Ali ni potem brezmiselno, da sovražiš svojega soseda, s katerim moraš živeti, s katerim se medsebojno podpirata, samo radi tega, ker govori drugi jezik.

Sovraštvo med narodi radi njih govorce je brezmiselna bedarija, in sicer bedarija, katera je nastala v najnovejših časih.

Zakaj pa se pred 50 leti niso sovražili Nemci in Slovenci?

noga na tla. Mladenič se ne briga mnogo za to, temveč kuha dalje svojo kašo. — Zopet se začuje glas: „Oh padel bodem!“ — „Le padi“, odgovori mladenič, „jaz ti ne branim, le v mojo kašo ne!“ In druga noga pade na tla. Tretjič se zasliši glas: „Oh, padel bodem!“ — „Le padi, kakor ti je drago“, odgovori mladenič, in že leži roka na tleh. — Četrtoč se začuje glas: „Oh, padel bodem!“ — „Le padi!“ reče pogumno mladenič, in druga roka s truplom vred pade na tla. Mladenič je že odstavil kuhano kašo od ognja, ko zopet sliši glas: „Oh, padel bodem!“ — „Ne jezi me, pa padi“, odgovori nevoljno mladenič, „sicer ti grem pomagat, da bodeš ložje padel!“ — „Sedaj pade velikanska glava ropotaje na tla, v tem hipu se združijo vsi udje, in velikan se dvigne pred njim.

„Kdo pa si ti?“ vpraša ga mladenič. Ali ko ne dobi odgovora, dene svojo kašo lepó v skledo in jo nese v sobo. Velikan stopa za njim.

Zakaj so živelj tedaj mirno skupaj, a danes pa ne bi mogli?

Odgovor je lahek! Vsako sovraštvo ima mater in sicer tako mater, katera za svojo hčer noč in dan skrbi. Ta mati vsakega sovraštva je hujskarija.

Pogledimo si Spodnji Štajar. Ali bi se Nemci in Slovenci sovražili, ako ne bi bilo hujskarije?

Kdo pa jo je povzročil? Žalibog, da moramo priznati, da so to hujskarijo in vso sovraštvo povzročili samo taki ljudje, kateri bi bili morali skrbeti za mir, ker jim je njihov nebeški učenik, naš Zveličar sam ukazal, da morajo skrbeti za mir, žalibog, da so toraj to jezikovno sovraštvo med dvema sosečkima narodoma povzročili apostoli miru — duhovniki.

Toda ne pravi duhovniki, ne, tem ni za hujskarije, ne, pravi duhovniki niso povzročitelji tega sovraštva, povzročili je so in je vedno podpihujejo samo tisti duhovniki, katerim ni za sveto vero, temveč, katerim je samo za njihov žep, to so klerikalci.

Klerikalci so nam v vsakem oziru škodovali in tudi neizmerno škodo povzročeno od sovraštva med obema narodoma, toraj med Nemci in Slovenci imajo klerikalci na vesti.

Kdo izmed Vas je kedaj slišal, da bi kak sivolast častivreden stari duhovnik šuntal Slovenca proti Nemcu? Nihče! Mladi mlečnezobi kaplani pa, kateri so komaj zapustili šole, kateri ne poznajo življenja, ti Vas vedno in vedno hujskajo, češ „narodnost je v nevarnosti“!

Vso to hujskarijo, vso to sovraštvo povzročujejo ti mladi gospodeki, a ne iz prepričanja v Vaš prid kmetje, ne, temveč sebi v prid. Ako se voda skali, potem se dajo v njej lažje ribe loviti. Ti gospodeki kalijo mir med Nemcem in Slovencem samo zaradi tega, da ta povzročeni nemir porablajo za svoj žep, za svojo lastno — čast!

Seveda imajo pri tem gospodeki tudi pomagače in sicer pomagače, kateri so njim jednaki, in ti pomagači, dragi kmet, so — dohtarji. No, da dohtarji niso Tvoji prijatelji, to pa gotovo veš iz lastne skušnje!

Mladenič sede za mizo in jé. Velikan, ki doslej ni dal glasu od sebe, oglasi se sedaj, rekoč: „Daj mi nekoliko kaše!“

„Tam je kuhinja in lonec, pa si pojdi kuhat sam, kakor sem si moral jaz, če hočeš jesti; sicer se pa poberi, da me ne razjeziš.“

A velikan se ne gane, niti ne zine besedice.

Ko mladenič pojé kašo in vidi, da velikan še vedno stoji pred njim, pogleda ga srepo, rekoč: „Sedaj se mi pa le izgubi, da grem spat; tod mi ne bodeš razsajal in rogovilil, ker hočem imeti mir!“

Velikana razjezijo te besede; zatoraj iztegne roko, da bi prijel mladeniča za vrat; v tem hipu pa prime mladenič za prižgano svečo in mu jo vtakne pod nos, da velikan takoj odstopi.

„Velik si, in premalo te ni“, pravi mladenič, „toda veruj mi, da se te kaj malo bojim; in če bo-deš dolgo iskal, skoro jo iztakneš!“

Kako pa to ljubi kmetje, da še niste nikoli slišali, da bi Vas bili drugi uradniki (beamtni sodniki in tako dalje k temu sovraštvu prigovarjali da bi Slovence proti Nemcem šuntali?

Zopet samo neizkušeni častihlepni kaplančeki in njih prijatelji dohtarji! Ta dva stana sta povzročila sovraštvo, ta dva skrbita, da se vedno širi. Škoda trpita Nемеc in Slovenec, kmet in mestjan — korupcijska pa imajo od tega edino dohtarji in farji.

Ali morda ni res? Samo to sovraštvo je bilo odločilno pri zadnjih deželnozborskih volitvah in kaj ima dobiček? Dohtarji in farji! Malo ne sami dohtarji so se zvolili za poslance, ti dohtarji pa svojemu pridnim agentom v dolgih črnih suknjah tam zunaj na deželi gotovo ne bodejo škodovali!

Mi mislimo, da je to tako jasno, da bi bilo odveč o tem govoriti še dalje. Gotovo bode prišel čas, ko bodejo to sprevideli vsi kmetje. Bog daj, da se to nebi zgodilo prepozno!

Našim kmetom.

Spoštuj očeta in mater, tako ti ukazuje božja zapoved, toda ne le božja zapoved, tako ti ukazuje tvoje meso, tvoja kri; pri živali, katera je brez pometi še ni nihče videl, da bi sovražila tisto bitje, katero jo je spravilo na svet, človek pa pride tak daleč, da povzdigne roko proti svoji materi, proti človeškemu bitju, katero ga je rodilo.

Pred par dnevi se je vršila v Mariboru poročna obravnava proti sinu, kateri je ubil lastno svojo mater. Ali je to mogoče, ali je mogoče, da bi kdo povzdignil roko proti materi, katera edino ljubi odkritosrčno svojega otroka?

Ako so otroci mali, stopajo svoji materi na noge, ako so odrasli, stopajo jej na srce! Z bolečinami je rodila mati otroka, in ko ta odraste, povzdigne velkokrat, posebno med kmeti, roko proti lastni materi in glej, — mati pa, ki ga je rodila, ona mu odpuusti. A vendar pa jo pri takih prizorih boli srce.

Velikan ne odgovori ničesar, temveč se iztegne do police nad vratami in vzame ključ ž nje. „Pojdi na menoj!“ reče mladeniču, in ta stopa za njim.

„Odpri vrata!“ veli velikan.

„O, le odpri jih sam“, odgovori mladenič, „ti si jih zadnji zaprl, zato jih tudi prvi odpri!“

Velikan mora sam prijeti za kljuko in odpre vrata. Ko prideta do kuhinjskih vrat, postoji zopet velikan in veli mladeniču, naj jih odpre.

„Prijatelj, ne jezi me, in odpri jih sam!“ odgovori mladenič; „ti si jih zadnji zaprl, ti jih toraj odpri!“

Velikan odpre vrata. Stopita v kuhinjo, kjer je prej mladenič kuhal kašo. Iz kuhinje so bile vrata v klet in sicer zaklenjene.

„Sezi na polico!“ veli velikan, „in vzemi ključ ž nje ter odpri!“

zavoljo lastne svoje osebe, temveč zopet radi svojega otroka.

Kje je vendarle vzrok iskati za tako postopanje kmečkih sinov in kmečkih hčer proti svoji materi?

Dragi mi, jaz bom Vam to povedal! Otrok, kateri se je komaj in komaj naučil hoditi in govoriti, vidi vse dobro, kar se okoli njega godi in si vse zapomni. Ako na primer tak otrok sliši, kako lepo se pravi večerna molitev, kako molita oče in mati vsi posli, potem se mu vtisnejo v mlado njegovo dušo neizbrizljive podobe, katere ga spremljajo na celotnem potu življenja! Ako pa sliši otrok kletvice, ako vidi, kako se oče in mati sovražita in preklinjata, ako vidi celo tepeta, potem gotovo ni čudo, da nima samega zaupanja proti njima, potem ni čudo, ako se prej nauči robotih kletvic, kakor pa očenaša. Tudi prizori se mu vtisnejo v dušo, tudi te prizore nese s seboj v življenje. Kdo se bode potem čudil, ako otrok vzdigne, ko je odrasel, roko proti svojim roditeljem?

Dragi mi stariši, krivi pa niste Vi sami, da Vaša deca tako odraste, krive so tem žalibog tudi naše kmečke razmere! Otrok se pošlje, ko je dosegel svojo prvo leto v šolo! Seveda samo radi tega, ker to postava zahteva. Navadno ima tak otrok daljno pot; jutro rano odide in pride komaj proti večeru domov. Na pot se mu da navadno košček kruha. Otrok sedi celi predpoldan v šoli, predaleč je, da bi se opoldan domov in bi tam dobil kaj toplega za jesti. Zato pa hrusta svojo škorjico kruha in se klati okoli šole. Dobrega se seveda pri tem klatenju ničesar ne nauči. Deca je pač deca in ta uganja, kar se ji poljubi. Gospod učitelj mora iti k obedu in ne more paziti na nje; saj ve vsaki od vas, kateri ste odšli v domačo šolo, kaj ste vganjali v tem prostem času. Ko pa je prišla zima, pa še vas je grozno hladno zeblo. Zato ste se šli k bližnjemu krčmarju gret. Tam ste bili pevci in pivci! Tako lušno je bilo, da ste komaj od te družbe odtrgali, ko je bilo treba zopet v šolo!

Dragi mi, vidite to je prva pohujšljivost za našo

deco. Vsaki, kateri pametno misli, mi bode to tudi pritrdil.

Ker pa nočem, da bi mislili, da Vam samo naštevam slabosti, ne da bi Vam tudi svetoval, kako se jih morate braniti, bodem Vam povedal, kaj nam je v tem storiti za blagor naše dece.

Gospodje s farovža navadno pobirajo zbirco (beringo). Seveda je zbirca malone že povsod spreobrnjena v denarno plačilo, kmet mora plačati, a vendar pa pridejo „gospodje“ zopet po zbirco. Sicer jim je to postava prepovedala, a „gospodje“ rečejo, da ničesar drugega ne zahtevajo, kakor samo to, kar se jim prostovoljno da.

Dragi mi kmetje, take berače zapodite od hrana! Jaz mislim, da bi bilo mnogo boljše, ako bi to zbirco (beringo) porabili na drugi način. Dajte rajši vašemu šolskemu vodju, kar mislite dati, in naj se napravi sklad, iz katerega se bode plačala za vašo deco vsak dan vsaj gorka juha (župa) za obed.

Mi imamo hvala Bogu mnogo učiteljev, kateri so navdušeni za našo deco, mi imamo mnogo duhovnikov, kateri temu ne bodejo nasprotovali in bodejo rekli: „Jaz ne rabim zbirce (beringe), jaz že imam itak dovolj plačila, pogrebi, molitve, zvonjenje, blagoslovi mi dovolj nesejo; dajte rajši, kar mislite dati, za Vaše uboge otroke, da ne bodejo stradali, da se ne bodejo po krčmah učili tega, kar jih bode itak prehitro učilo poznejše življenje!

(Dalje prihodnjič.)

Marenberški konzum.

Na kaki črvivi podlagi stoji klerikalna organizacija tudi na Spodnjem Štajerskem, pokazal je to zadnje dni grozni polom v Marenberškem konzumu. To konzumno društvo obstoji namreč od leta 1899 in je ustanovilo kar tri podružnice, namreč v Ribnici, na Muti in na Breznem. Načelnik temu podjetju je nek Klobučar, katerega imenuje slovenski klerikalni list „krščanskega Slovenca“. Ta „krščanski“ človek zavozil je to „krščansko“ kramarijo tako

razdeli siromakom, tretjino pa izroči sedajnemu posestniku tega grada!

Ko velikan to izgovori, izgine.

V tem se je že zdanilo. Mladenič vzame denar in stori ž njim, kakor mu je naročil duh.

Ker le ni videl straha, kakeršnega je hotel poznati, gre mladenič iz grada in se poda domov.

Na poti postane žejen, zato gre k studencu pit. Med tem ko pije, skoči žaba v vodo, in on se je grozno prestraši.

„No“, pravi sam v sebi, „sedaj pa vidim, da res ni straha, da je na sredi votel, okoli ga pa nič ni.“

Pripovedka o fantu, ki je z mačkami oral.

Bil je oče, ki je imel tri sine. Ko so nekoliko odrastli, dal jih je v šolo. Najmlajši pa ni